

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 23a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

ZIVIO KRALJ PETAR II
KARADORĐEVIĆ!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ZIVIO KRALJ PETAR II.

ŠESNAESTI RODJENDAN NAŠEGA KRALJA

Njegovo Veličanstvo Kralj Jugoslavije, Petar II, sin Viteškog Kralja Ujedinitelja i unuk Kralja Oslobođioca, navršava 6 o. m. petnaestu godinu života. Rođen u Beogradu 6 septembra 1923 godine usrećio je Kraljevski Dom i cijelu Jugoslaviju, koja je u privjencu svoga Kralja vidjela zalag sretne budućnosti, napretka i simbol svoga jedinstva. Cijela Jugoslavija je srdačno pozdravila svoga budućega Kralja koji će nastaviti slavnom tradicijom Doma Karadordjevića idući stopama svojih slavnih predaka: legendarnog Karadorda, Petra I Velikog Oslobođioca i Aleksandra I Ujedinitelja.

Danom 9 oktobra 1934 godine kada je Kralj Mučenik dao i Svoj dragocjeni život za svoju zemlju, postao je mladi jedanaesto-godišnji Prijestolonasljednik Petar Kraljem Jugoslavije. Naslijedio je veliku državu, ostvareni san mnogih pokoljenja od Stevana Nemanje i Dušana Silnoga, Ljudevita Posavskoga i Kralja Tomislava, Tvrtka Bosanskoga i bezbroj drugih velikana koji su imali za cilj da postignu ono što je postignuto pod vladom Kralja Petra I Velikog Oslobođioca i Regenta Aleksandra — oslobođenje i ujedinjenje Jugoslavijena.

I mladi Kralj, kojega je teški udarac zadesio u tudini gdje je poslan da se u najboljim zavodima upozna sa svojim vršnjacima i stekne što savršeniju naobrazbu, pohrlio je u Svoju Jugoslaviju, da se u zagrljaju Svoje Majke isplače s braćom i s milijunima užasnutih i satrvenih podanika. U danima najveće žalosti i danima najvećeg i najtežeg ispita za mladu državu, novi Kralj Jugoslavije osjetio je, za uvijek, koliko narod u najširem i najljepšem značenju riječi — narod voli Njega, Sina voljenog Oca Mučenika. Kod odra mučki ubijenog Kralja mogao je mladi Kralj da najbolje upozna Svoj narod, čvrstoću, sigurnost i nepreglednu unutarnju snagu ujedinjene Jugoslavije.

Još vrlo mlad, Petar II Karadordjević u prvom teškom času Svoga života, u prvog ličnog nesreći i velikoj žalosti, bio je dovoljno star da osjeti svu veličinu žrtve i svu ljepotu i čeličnu čvrstoću Jugoslavije. I tako je mladi Kralj ušao u historiju s velikim dokazom odanosti i nepatvorenih osjećaja milijuna vjernih i u vjernosti prekaljenih Jugoslavijena.

Jugoslavija stvorena žrtvama, krvlju i stradanjima, kroz ratove, povlačenja i pobjede, prihvatila je mladog Kralja sa svom onom ljubavlju koju su odgojila stradanja, žrtve i bol. Kralj Petar II je naslijedio ne samo Krunu Petra I i Aleksandra I, nego i ljubav, povjerenje i poštovanje, koje je Njima darovao Njihov narod kao najljepši dar. I oboružen tim bogatstvom pod brižnim nadzorom svoje Uzvišene Majke, Nj. Vel. Kraljice Marije i Nj. Kr. Visočanstva Kneza Namjesnika Pavla, sprema se mladi Kralj da 6 septembra 1941 g. navršiti osamnaestu godinu života, preuzme Kraljevsku vlast nad sačuvanom Jugoslavijom.

Svaki korak, svaki uspjeh, svaki događaj iz života svoga mladoga Kralja prati s ljubavlju Njegov na-

rod. Prati s dubokim poštovanjem prema Kralju, prati s radosnim odobravanjem mladom, uzornom naraštaju, prati osjećajem iskrene očinske brige, koja izvire iz svijesti da je mladi Kralj ostao bez Oca zbog nas koji je dao i život za Svoj ideal. Od prvih vijesti, od neopisivog oduševljenja na 6 septembra 1923 godine, kada je topovska grmljavina javila rođenje budućeg Kralja Jugoslavije, od radosnih svečanosti krštenja malog Kraljevića, kojemu je kumovao vojvoda od Yorka, darujući Kralj Velike Britanije Đuro VI, od prvih riječi i koraka, pa do danas, život Kralja Petra II je uzoran primjer savršenog i strogog odgoja. Od ranog djetinjstva je Otac naviknuo Sina da tačno i do kraja izvrši svoju dužnost. Ispuniti dužnost je prva briga Kralja Petra II. Radom i čeličenjem volje ispunjeno je bilo i djetinjstvo budućeg vladara. Otac ga je spremao pažljivo, zaljubljen, ali strogo za visoku ulogu koju su svi Njegovi preci vršili sa puno uspjeha i slave. Kada su došle godine za školu odredio je bio Kralj Aleksandar:

»Petar treba da radi isto kao 4 Njegovi vršnjaci i školski drugovi. Ne može biti iznimke nikakove vrste u Njegovu korist, zato što će On jednoga dana stupiti na prijestolje.«

Na taj način, u svojoj dalekovidnosti o kojoj je dao toliko dokaza,

Kralj Aleksandar je uputio Svoga Sina u pravcu koji je mogao samo da mu koristi i da ga približi narodu. Dodijeliti budućem Kralju iste dužnosti kao i ostalog dječji Jugoslavije, značilo je približiti Ga narodu iz kojega je ponikao; ukinuti prednosti kojima su obično okruženi princevi, značilo je dati mu veliku ponuku ozbiljnosti i potpomoći formiranja karaktera, te najvažnije vrline jednoga Kralja.

Upustva Kralja Aleksandra doslovno su izvršena. Kralj Jugoslavije je svršio osnovnu školu za vrijeme od četiri godine, po osnovi koja je predviđena za svu jugoslovensku djecu. U koliko je učinjen neki izuzetak, to je bilo samo povećanje, pošto mu je nametnut dopunski rad, da bi mogao steći mnogobrojna i različita znanja za teški poziv Kralja. Tako je naučio četiri strana jezika: francuski, engleski, njemački i ruski. Posebna pažnja je bila posvećena tome da stekne što je moguće potpunije poznavanje jugoslovenske nacionalne historije i historije slavne Dinastije kojoj pripada.

Za vrijeme svojih studija mladi Kralj se uvijek isticao kao đak koji potpuno zadovoljava svoje profesore. Vrijedan učenik nije pokazivao samo ljubav prema radu, već i veliku la-

nja. Tokom Svojih studija On je pokazivao naklonosti za učenje fizike i historije Jugoslavije.

Pošto je završio osnovnu školu, Kralj Petar je poslan u Englesku, u College Sandride, da tamo nastavi svoje školovanje. Stigao je u College u septembru 1934 god., jedva dvadesetak dana prije groznog marsejskog zločina, koji ga je lišio Oca, i koji je Jugoslaviji otkrpio njezinoga Velikoga Kralja. On je saznao za tragični događaj sutradan, 10 oktobra, i odmah je krenuo natrag u Svoju zemlju gdje je već bio proglašen Kraljem.

Čim se vratio u Svoju zemlju, mladi Kralj Petar II nastavio je da vodi život, koji je kao i ranije bio ispunjen marljivim radom. U očekivanju da preuzme efektivno vršenje kraljevske časti, što prema jugoslovenskome Ustavu treba da nastupi o Njegovom punoljetstvu, a to će reći kroz tri godine, On radi na pribavljanju znanja koje će mu dovoliti da dostojno izvrši Svoj veliki zadatak.

Kakovom se ljubavlju i marljivošću Nj. Vel. Kralj sprema za Svoje dužnosti vidi se i po tome što je ove godine završio četvrti razred gimnazije odličnim uspjehom i kao odličan đak bio je oslobođen polaganja male mature.

Mladi Kralj Petar živi okružen nježnom ljubavlju Svoje Uzvišene Porodice i cijelog Svog naroda i u društvu vršnjaka iz svih društvenih slojeva pod vodstvom posebnog guvernera i izabranih nastavnika nastavlja Svoje gimnazijske studije. Živi zajedno sa Svojim vršnjacima iz cijele države i iz svih društvenih slojeva, mladi Kralj već zarana upoznava cijeli Svoj narod direktnim kontaktom.

Na ljetovanju sa svojom sokolskom vrstom u logoru, čeliči tijelo u zdravlju, s radosima igre i vježbanja, ali u disciplini sokolskoga odgoja jednakosti i bratstva. On, kojega je Otac postavio za Starješinu Sokola Kraljevine Jugoslavije, živi sokolski, redovito vježba sa svojim drugovima simi na Dedinju, a ljeti u logoru pod vodstvom izabranog sokolskog prednjaka.

Njegov je dan ispunjen radom po točnom rasporedu, ali uveče poslije večere, kada završi Svoje zadatke, Kralj Petar II provodi večer sa Svojom Majkom i Svojom braćom. Nj. Vel. Kraljica Marija upravlja plemenitom Svojom dušom Njegovim marljivim i discipliniranim životom u porodičnom krugu. Svojim vrlinama supruge i neuporedive Majke, zaslužila je Kraljica Marija poštovanje i obaznavanje cijeloga naroda.

Želja je cijele ujedinjene Jugoslavije i svih Jugoslovena u granicama i izvan granica države da ovo savršeno spremanje Kralja Petra II bude i sretno dovršeno. Da bude sretan On i Njegov Dom, da u Njihovoj sreći i napretku bude sreća i napredak naroda i zemlje i da unuk Kralja Oslobođioca i Sin Kralja Ujedinitelja bude Kralj napretka i sreće u velikoj i moćnoj Kraljevini Jugoslaviji.

Zivio naš Kralj Petar II!
Zivio Kraljevski Dom Karadordjevića!

XIV. KONGRES NA RODNIH MANJINA

Referati dra Wilfana i dra Besednjaka — Rezolucije — Šezdeset-godišnjica dra Wilfana

DR. JOSIP WILFAN

25 o. m. j. započeo je u Stockholmu u Svedskoj XIV Kongres narodnih manjina pod predsjedanjem dr. Josipa Wilfana. Na 14 kongresu zaslužnane su ove narodne manjine:

Mađžari iz Jugoslavije, Rumunjske i Čehoslovačke, Nijemci iz Danke, Estonije, Letonije, Poljske, Rumunjske, Čehoslovačke i Ugarske, Hrvati i Slovenci iz Trogirske Reičke, Švedski u Estonije, Hrvati i Slovenci iz Estonije, Ukrajinci iz Poljske i Rumunjske, Rusi iz Estonije, Litve, Letonije, Poljske i Rumunjske.

Kongres je otvorio dužim govorom dr. Josip Wilfan. On ističe svoju veliku radost što ovogodišnji kongres zasjedao baš u Svedskoj. Poodjavila ponosni grad, i oćaravajuću zemlju i zahvaljuje svima koji su se odazvali pozivu. Osobito zahvaljuje Visokoj školi, Pravnom fakultetu, slušateljima, zastupnicima javnog života, upravi i štampi. Osobito hvali direktoru g. Tunbergu koji je ustupio prostorije univerziteta. Nato se pristupilo zasjedanju. Za predsjednika izabran je dr. Wilfan, za potpredsjednike gg. Szuellö, Pelensky, Pohl, dr. Schmidt-Waddler, prof. Kurlschinsky. Za predsjednika komiteta rezolucija izabran je Baron Josika, a za predsjednika organizacionog komiteta Graebe.

Uvodni govor dr. Josipa Wilfana

Nato je iznio dr. Wilfan sljedeće: Ovogodišnji kongres zasjedao pod posebnim okolnostima. U kongresu su sve narodne grupe jednako vrijedne kao što mora uvijek biti. U internacionalnoj politici, nasuprot vlada red ranga. Někde grupe su u pozadini, o nekima se ne govori gotovo ništa. Javlja se pitanje kako da se nađu ljudi iz različitih položaja skupa u općoj organizaciji. Gdje je veza? Natio se može reći da je nužno održati zajednicu kojoj se pripada, ni upotrijebiti i razviti je. Narodnost, govor, tradicija i ostala kulturna dobra su vrijednosti koje se moraju održati. To je naslijeđeno oćak koje se hoće obraniti. U tom ljudskom instinktu leži veza koja sve te grupe približuje i vodi u borbu za isti cilj. Ovdje se ne govori o pojedincu nego o skupnosti. Evropski kongres narodnih manjina je organizacija u kojoj se ta borba iznosi. Predsjednik posvećuje nekoliko riječi grupama koje ili nijesu htjele ili koje nijesu mogle prisustvovati kongresu. To su u prvom redu Katalonci, Baski i Galicijani iz Španije. Ove grupe još pripadaju kongresu, ali ipak nijesu danas prisutne. Temeljno načelo kongresa je da se u unutarnje političke prilike ne miješa. Stoga ne treba o ovim grupama govoriti. Usprkos toga želi predsjednik da se za pitanje narodnih manjina nađe riješenje također i u Španiji, Manikaju dalje Poljaci, Danci, Lužički Srbi i Litavci. Na prvoj konferenciji bili su još u Poljaci iz Njemačke. Danas nijesu više članovi kongresa. Urok tome je pitanje Friza u Schleswig-Holsteinu. Kongres je to pitanje sa svih strana ispitao. Poljaci, Danci i Lužički Srbi istupili su u kongresa a da nisu dočekali rezultate toga ispitivanja. U godini 1933 istupili su također Židovi. Oni su ostavili kongres, jer se protivio napadanju protiv pojedinih država. Kongres se ne sastoji iz emigranta koji protiv pojedinih država ratuju, nego od svijesno odgovornih ljudi koji se zalazu za poboljšanje stanja svoje nacije. Židovi su zahtijevali osudu zemlje kojom im je uskratila pravo boravka. Taj zahtjev je kongres, da ostane u skladu svojih temeljnih načela, morao otkloniti.

Predsjednik izvodi dalje da je moralna dužnost svakog naroda očuvati svoju nacionalnost, ali i svaki narod ima dužnost poštovati susede i njihova narodna prava. Uzrok zategnutosti u nacionalnim pitanjima je činjenica da se ovdje još uvijek po dvostrukom moralu mjeri. Vlastiti narod cijeni se i podržava u svima okolnostima, dok se o narodnim pravima drugih naroda ne

će ništa da zna. Na to razmišljanje u pitanju prava narodnosti treba uvijek pokazivati. Evropski kongres narodnih manjina ima uvjerenje da će mu poći za rukom objasniti javnosti da se ove nepravdnosti ne će moći trpjeti.

Ljubimo svoj narod, ali poštujemo također druge narode. To su temeljna načela kongresa.

Kongres se sastaje svake godine jednom, on donosi rezolucije koje imaju jedan cilj: Poštivanje narodnih prava. Također se ne će ni danas ništa bitno novo presretati. Savjetovat će se kako da se pravo u pojedinim državama razvije, da se život pojedinih narodnih manjina regulira. Iako ugovori o zaštiti manjina danas pripadaju prošlosti, znači oni u životu evropskih narodnih manjina ipak nešto novo i dugo će još djelovati. U njima je formuliran minimum zahtjeva manjinskih prava. Ti zahtjevi ne mogu nestati iz pamćenja čovječanstva. Jedan početak je učinjen.

Sitom, zapovjedju i oružjem ne može se problem narodnih manjina riješiti.

Problem narodnih manjina postoji već stoljećima samo ne u današnjoj formi, tek poslije rata dobiva značenje koje ima i danas u životu evropskih naroda.

Posmatranje problema narodnih manjina zahtijeva nužno i bilancu. Iz toga će nastati rezolucija. To je put kojim kongres upoznava javnost sa svojim željama.

Nepoštivanjem narodnih prava dolazi mir u opasnost. To nije prijetnja, to je posve trijezna tvrdnja. Prije rata već je to pitanje nosilo u sebi klicu rata. To pitanje obradit će pojedini referati napose.

Pojedini delegati ostavili su ovu zemlju sa čuvstvom da im se posredilo, da su u kultiviranom narodu dobili prijatelja u borbi za pravicu i mir izmedju pojedinih naroda.

Iza toga je dr. Engelbert Besednjak održao sljedeći referat:

GOVOR DR. E. BESEDNJAKA POLITIKA PREMA NARODNIM MANJINAMA POSLIJE RATA

U početku svoga govora je predavao ustanovio da problem narodnih manjina nije novijega datuma, već da je taj problem i prije rata uznemirivao Evropu. Kada je svjetski rat bio završen i novo podijeljena Evropa započela svojim životom, uvidjelo se da treba i u mirovnim ugovorima uspostaviti razna osiguvanja za pojedine narodne manjine. Međunarodna zaštita manjina bijaše donesena u obliku ugovora o zaštiti manjina i Društvo naroda bijaše postavljeno za pokrovitelja narodnih manjina. Lojalno sprovođenje ugovora za zaštitu manjina moralo je donijeti već potrebno olakšanje u tom pitanju. Ono bi trebalo dati jamstvo da pitanja narodnih manjina prestanu i da se te probleme pretstavi kao internacionalne izvore opasnosti.

Nazalost politika prema narodnim manjinama poslije rata pregrjela je slom usprkos svih internacionalnih garancija. Ta politika dovodi pomalo narode na stanje koje je u tom pogledu bilo prije rata. Niti jedna država koja je preuzela obavezu o zaštiti narodnih manjina nije se držala preuzete obaveze. Još mnogo manje su učinile za narodne manjine one države koje nisu bile preuzele te obaveze. Jedna mala statistika može da nam pokaže kako se Društvo Naroda odazvalo svojim dužnostima prema narodnim manjinama koje su mu bile povjerene. Od 852 izjave koje su bile podnesene Društvu Naroda izmedju 1929 i 1936 samo ih je 5 riješeno. Sve ostale su svršile ad acta. Bez predjavanja se može ustvrditi da se Društvo Naroda u svim tim spornim pitanjima stavilo na stranu onih koje su manjine optuzile. Posljedica toga bila je potpuna sabotaza ugovora o zaštiti narodnih manjina i sve veće i veće ugnjetavanje manjina. Ovakav položaj tog međunarodnog problema narodnih manjina predstavlja danas evropski izvor opasnosti. Ne mora se posebno naglašavati da brzo rješenje tih pitanja u smislu zahtjeva narodnih manjina u protivnom slučaju može taj problem dovesti do teških zapletaja.

G. v. Szuellö (Mađžar iz Čehoslovačke) govorio je o istoj temi.

Werner Hasselblatt (Nijemac iz Estonije) naglasio da su svi otpori evropskih narod. grupa u cilju održanja njihovih životnih prava.

Baron v. Josika (Mađžar iz Rumunjske) govorio je o opasnosti da se poremeti mir neuvažavanjem narodnih prava.

Drugog dana zasjedanja održani su sljedeći govori: Predsjednik dr. Wilfan otvorio je zasjedanje. Iza toga govorio je Sen. dr. Zalesetzky o položaju manjina u poslijeratno vrijeme. On naglašuje da nepodnosljivo stanje narodnih manjina pruža opasne mogućnosti sukoba.

Dr. Schmidt-Wodder govorio je o narodnim odnosima skandinavskih država i upućuje na to da Evropa od tih zemalja mnogo toga može naučiti. Mirni međusobni život mora biti uzor cijeloj Evropi.

Dr. Mariteza k. Ukrajinac iz Poljske iznio je još jednom zahtjev narodnih grupa za njihova životna prava.

Dr. David, Nijemac iz Čehoslovačke iznio je u kratkom govoru, da samo stroga disciplina narodnih manjina i evropskih država može otkloniti sukobe.

Probst Pöhl, Šved iz Estonije govorio je o temi: »Nacija i religija« i upozorio na značenje religije za održanje narodnosti.

Zaključni govor izrekao je predsjednik Dr. Wilfan.

REFERAT Dra JOSIPA WILFANA PITANJE NARODNIH MANJINA U DANAŠNJOJ POLITIČKOJ ZATEGNUTOSTI

Čim bi došlo do rata — narodi današnje Evrope čini se da su zaboravili sve muke posljednjega rata — nanovo će doći do sklapanja mirovnih ugovora a u tim ugovorima će se pokušavati riješiti pitanje krivice za rat paragrafima i potpisima a valjda će ostati isto tako neriješeno kao i posljednjeg puta. Možda će tada u jednom ili drugom paragrafu stajati da je rat izbio zato što je neka narodna manjina bila ugnjetavana i jer se nisu održavali ugovori o za-

PRVA REZOLUCIJA

Evropski kongres narodnih manjina u čvrstom je uvjerenju da ljubav prema svojoj narodnosti i njeno vjerno očuvanje i zastupanje njenih životnih prava moralna je zapovjed. Za ispunjenje te zapovijedi dali su milijuni evropskih muževa u miru i ratu dobrovoljno svoje živote. Isto tako je moralna zapovjed da se na poštovno priprema ljubav prema vlastitom narodu spoji sa poštovanjem volje za epstanak i prava na opstanak drugih naroda. Ako ta moralna zapovjed bude svima poznata, smijemo se nadati plodnom i nezaprječivom naraćku evropskih naroda.

DRUGA REZOLUCIJA

Četrnaesti kongres evropskih narodnih manjina ustanovljuje činjenicu da se je skupni položaj narodnih manjina u Evropi strahovito pogoršao. Gotovo svima prijeti trostruka opasnost: gubitak njihove političke važnosti, ekonomsko propadanje i brojno smanjenje naroda asimilacijom, prisilnim iseljivanjem i zapreka izobrazbe nacionalno obrazovnih zvanja.

Kongres narodnih manjina opominje stega da se ovakav tok dalje ne podržava, jer mržnja koja se nacionalnim ugnjetavanjem i istiskivanjem pojedinih naroda nagomilava već je prouzrokovala opasne zategnutosti i prijeti katastrofom.

Kongres narodnih manjina upućuje vladama evropskih država bitan apel da se postavi novo uređenje koje će životna prava narodnih manjina na političkom i kulturnom polju osigurati, a narodu da se osiguraju škole, crkve i uvjeti za gospodarski razvitak.

TREĆA REZOLUCIJA

1. 14 kongres evropskih narodnih manjina u ovoj godini našao je srdačan prijem i podršku u švedskom glavnom gradu Stockholmu. Kongres zahvaljuje svima prijateljima u Švedskoj za njihov topao interes, naročito Rektoratu univerziteta u Stockholmu za gostoljubivost, koju je kongres primio u prostorijama univerziteta. Zahvaljuje se švedskoj štampi na simpatijama za ciljeve i za daće kongresa.

2. Kongres zahvaljuje poslovnom odboru, a naročito njegovom predsjedniku dru Wilfanu i generalnom sekretaru barunu Uexkuellu za vođenje rada u prošloj godini te pripremi i vođenju ovogodišnje konferencije.

3. Raćunski podnesak generalnog sekretarijata po organizacionom odboru ispitao i prihvaćen. Generalnom sekretaru podjeljuje se odrećnica.

4. Baron Uexkuell se u toku ove godine oslobodila rada kao glavni redaktor »Nation und Staat« i za moljen je da zauzme mjesto generalnog sekretara. Baron Uexkuell to prihvatio preuzima.

5. Za članove poslovnog odbora za sljedeću godinu predloženi su: predsjednik dr. Wilfan, dalje: Kunat, v. Szuellö, Kurlschinsky, Pelensky, prof. Maspons i Anglèsel, nato predsjedajući odbor ostupa.

6. Mjesto kongresa za buduću godinu ne može se odrediti. To će se odlučiti do 1. maja 1939 god. U užil izbor dolazi Beograd, Paris, Bern i Oslo.

7. Pojedini grupama napominje se da toćnije salju svoje priloge kako bi bilo olakšano vođenje poslova.

8. Poznato je da je sjedište kongresa sada u Bernu.

UPOZORENJE!

Ovom broju našega lista prilažemo čekovne uplatnice pa molimo sve naše pretplatnike, koji još nisu podmutili svoju pretplatu, da to neodgodivo sada učine.

Ovo se upozorenje svakako ne tiče onih naših pretplatnika koji su već doznacili pretplatu, pa zato molimo ove da si saćuvaju uplatnicu za kasnije.

Tej številki smo priložili naše poloznice in prosimo naše naroćnike, ki-še niso poravnali svoje naroćnike, da bi to brez nadaljnega storili.

Tisti pa, ki so že poravnali naroćnino, naj, položnice shranijo za drugič.

UPRAVA

DR. ENGELBERT BESEDNJAK

štiti manjina. Pobjedjena država mogla bi se pozvati možda na to da je jedna ili druga pobjednička država još gore postupala sa svojim narodnim manjinama. Ja mislim da bi jedna rezolucija, u smislu da će tlačenje narodnih manjina prouzrokovati rat, bila jednostrano prosudivanje tog pitanja. Ja mislim da mi naglasimo samo tu taćku, koja je sa našeg stanovista gledana najvažnija. Rat bi mogao vjerojatno nastati i iz drugih razloga, mislimo: naraoužanje, ratni dobavljać, gospodarske suprotnosti i pitanje sirovina. Ali jedno možemo u svakom slučaju ustvrditi: u svima ovim zategnutostima koje obuhvataju Evropu, nalazimo jedan psihološki faktor koji je u vezi sa našim problemom. Može se ratovati radi nenapućenosti ili da se održi vlastita egzistencija, ali pokraj tih sadrivi materijalnih suprotnosti, ogromnu ulogu igraju suprotnosti izmedju naroda i naroda, antagonizma i mržnja. Na ovu stranu tog pitanja htio bih i danas nanovo ukazati kad što sam to učinio još 1927 godine. Baš radi ovih momenata mržnje postaju suprotnosti čovječanstva naročito opasne.

Naredima je dana mogućnost da nađu put do međunarodnog suda, a taj put bi bio jedini dostojan čovječanstva za rješenje konflikata.

Kongres je prihvatio na koncu sljedeće rezolucije:

Dr JOSIP WILFAN ŠESTDESETLETNIK

Zgodovina manjšinskih kongresov

Ob 14. Kongresu narodnih manjšin Evrope

Za zrelega človeka je največje zadovoljstvo in ponos, ako more ugotoviti, da je vedno ostal zvest sam sebi, svojim principom, in da je njegovo življenje do imelo uspeha. Dr. Josip Wilfan, ki izpolnjuje 30. avgusta t. l. šestdeset let svojega življenja, more zares biti zadovoljen in ponosen s svojo preteklostjo, in ž njim smo ponosni in zadovoljni tudi vsi mi njegovi rojaki. Rojen in vzgojen v vzgladni slovenski družini, so je od malih nog nazval onega duha, ki je pozneje skozil celo njegovo življenje tvoril podlago njegovega mišljenja in delovanja: stroga korektnost, samodisciplina, neupogljivost v nazoru in izvršitvi. Etilka, morala, pravčnosti so stebri njegovega bitja. Od kar ga poznamo, vedno je bil tak, obdan z vsami temi lastnostmi, predstavljaljo onega tipičnega »Wilfanca«, ki se je v našem predvojnem tražkem »in primorskem javnem življenju ne le dvignil iznad svoje okolice, ampak postavil svoj tip našega javnega delavca. K Jemu je doprineslo brez dvoma njegovo meščansko pokolenje in njegova meščanska vzgoja. Vendar je po svoji erudiciji in po svoji pridnosti ostajal vedno vzgled »svojim sovrnikom, sodelavcem in spleh vsem, ki so ga poznali.

Zo takoj po končanih pravnih študijah je kot mlad advokatski pripravnik v politično areni. Njegovo prvo službovanje pri istrskem pravku in narodnom borce pek. dru. Matku Laginji v Pulji in potem in mesto glavnega tajnika pri političnem društvu »Educatio« v Trstu in v zvezi s tem kontakt s tražskimi tedanjimi pravki dr. Rhyabem, dr. Gregorinom, dr. Slavikom so mu ustanovili možnost in dali priliko za najbože poznanje vseh raznih narodnih problemov, za stik z narodom in za odnošaje z narodniki in oblastmi. Tu značaja pravo narodno delovanje dr. Wilfana na vseh poljih. Ni ga društva, ni organizacije, ki je predstavljala kakršnokoli važnost za našo narodno stvar v Trstu ali na Primorskem sploh, da se on ni udeleževal njene delovanja, ali kot predsednik, odbornik, ali pa kot svetovalec, pomagač, voditelj. Doba od posvetitve narodnega doma v Trstu 1904. leta do začetka svetovne vojne se mora smatrati kot zlata doba tražskih Slovanov. Volilni uspehi pri državnozborskih volitvah 1907 in pri deželnozborskih volitvah 1909, 1903. šletje 1910 ter volitve 1911 so najsvetleje ločke v razvoju tražskih Slovanov, večje ter poslednji desetletji pred vojno se posebej. Velik del zasluže za to uspehe ima nesumnjivo dr. Wilfan, ki je tedaj kot tajnik našeg. z. potem kot predsednik naše najvažnejše nacionalno-politične institucije, političnega društva »Educatio« v Trstu, in od leta 1909 dalje tudi kot član mestnega sveta in deželnega zbora v Trstu, razvijal svoje neumorno delovanje na vseh poljih narodnega življenja. Kot priznan pravnik, narodni delavec in politični vođa je zastopal in urejal naše narodne pravice na sodnih, pri drugih državnih in samoupravnih oblastnjah, na javnih zborih in manifestacijah in spleh povsod, kjerkoli se mu je nudila prilika.

Posebno pozornost je vzbujal v mestnem svetu tražkem kot odličan govornik in to toliko po vsebini kotlikor po obliki, po globlini in subtilnosti svojih argumentacij, kotlikor po finesi svojega govora. Tako je bila diktirana njegovih govorov v italijanskem jeziku, da so ga njegovi italijanski kolege v mestnem svetu poslavljali Italijanom za vzor, kako je treba italijansko govoriti. Ne pozabne so nam še burne in dramatične scene v tražkem mestnem svetu, kot so naši mestni svetovelci E. Ruben in dr. Wilfanom na čelu z obžalovanja vredno odločnostjo zastopali naše narodne interese.

Vojni čas je narodno delo potisnil v ozadije. Dr. Wilfan je ostal na svojem mestu in tudi v teh težkih časih zastopal v okviru možnosti interese svojega naroda.

Pri kraju vojne je Wilfanu zopet odprla možnost odločnega javnega nastopa za narodove pravice, ki jih je uveljavljal odločno in hrabro v novih se mnogih težjih časih in okolišnih nogo so bile pred in med vojno. Kot narodni poslanec v dveh legistaturah v rimskem parlamentu, je v historijskih momentih nastopal z močnim povdkom in tako ne samo vredno zastopal interese svojih volitev, ampak je tudi visoko dvigal ugled našega naroda v Julijki Krajini pred novimi gospodari.

Zo kot poslanec rimskega parlamenta se je udeleževal sej interparlamentarne unije ter delovanja njene sekcije za narodne manjšine. Leta 1925. pa je po sporazumu z nekaterimi drugimi parlamentarci, ki so zastopali tudi narodne manjšine, sklical v Zenevo »Kongres evropskih manjšin«, katerega je vodil z velikim uspehom in ki ga je izbral za svojega prvga predsednika. Od tedaj dalje so se kongresi v važne in situacije ponavljali vsako leto po navadi v Zenevi, pred začetkom zasedanja vsakoletnega plenarna Društva narodov, od on začel pa do danes je njen predsednik dr. Wilfan. Je lo pa priznanje internacionalnega foruma kakšnega ni še bil zlepa bilizen kak drugi sin našega naroda. Pomisliiti je treba na kompleksnost manjšinskega vprašanje v današnjih dneh, pa težke situacije, ki so v tem pogledu v 13 letih nastopile in ki so se vsčasih zelele naravno obupne, dalje razne potrebe in zahteve raznih manjšin in heterogenost pogledov posameznih zastopnikov na njihove probleme, pa da se razume in prečeni, koliko

Od 14. do 15. oktobra l. 1925. se je vršila prva konferenca evropskih narodnosti, ki je doživela, da se bodo odšle vršili vsako leto kongresi narodnostnih grup, ki žive silom razmer v drugih državah kot v matičnih. Te prve konferenice, ki je bila le nekaj pripravljanih kongres, se je udeležilo 14 narodnostnih skupin s številnimi delegati, od katerih je bila najštevilnejša nemška skupina, ki je stela 16 delegatov iz devetih raznih držav. Druga za njo je bila židovska z 8 delegati iz 4 držav ter poljska s sedmimi delegati iz 4 držav. Prva konferenca je bila sklicana od posebnega pripravljajnega odbora, ki je tudi doložil točen program te prve konference ter delokrog nadaljnjih kongresov, narkar so morali delegati, ki so se kongresa udeležili, pristati brez ugovora, kar je že na prvem kongresu rodilo upor ukrajinske, beloruske ter litvanske grupe, ki so se takoj odtegnile od dela na kongresu, ter pustile le opazovalce, češ da kongres ne nudi prilike in možnosti za diskusijo o položaju o posameznih narodnostnih grupah v državah, v katerih žive in nudi le minimalno pomoč in zaščito, ki na začetku, ker se ima na razmiselnem in kulturnem polju. Izjavo, ki so jo delegati tako utemeljili je predsednik kongresa vzel na znanje z besedami: Izjavo jemljemo na protokol, ne more pa biti predmet naših razpravljanj.

Na prvem kongresu je bila sprejeta rezolucija, ki je naglašala, da je nacionalno kulturna svoboda ravno tako duhovna dobrina kulturnega sveta kot religiozna svoboda.

Poleg tega se je v resoluciji poudarjalo, da so poleg narodnih manjšin na delu tudi druga gibanja, ki naj bi spremenila vladajoče politične menje in občutek. Jasno se kaže vedno bolj, da je nacionalizem nezmožen rešiti socialno politične, posebej pa nacionalne probleme našega časa. Kot rešitev in sicer edini, pa smatra kongres izredentem in nacionalno svobodo v obliki kulturne avtonomije. Kot uspeh prvga kongresa je predsednik dr. Wilfan smatral predvsem dejstvo, da so se zastopniki manjšin zbrali, in da je bilo doseženo lojalno in dostojno sodelovanje.

Drugi kongres se je vršil kot prvi v Zenevi in sicer od 25. do 27. avgusta 1926. Na tem kongresu so se ustanovila kulturna, gospodarska, pravna in organizacijska komisija. Posebna komisija, ki je bila ustanovljena na prejšnjem kongresu je izdelala statut, po katerem naj bi se vodili manjšinski kongresi. Predvsem je bilo dolženo, da se prepučajo na kongres skupine, ki so organizirane in ki imajo svoje samostojno nacionalno voljo in ki so sporazumne s principu manjšinskega gibanja.

Naloga kongresov pa da ni izdajati bučnih protestov, ampak v mejah, ki bodo določene po skupnem premisleku, stvarno delati. Na kongresu se bodo razpravljala vprašanja, ki zadevajo manjšinske probleme in ta vprašanja se bodo na njih razmotirala in razjasnjevala ter o njih izdajale skupne rešitve.

Na tem kongresu je bila odklonjena macedonska skupina. Pred začetkom razpravljanj o raznih temah, je govorilo več zastopnikov, med njimi von Szüllö, ki je poudarjal, da je rešitev manjšin v demokraciji, ki pa da mora biti zgrajena na bibliji in prevzeta ljubezni in pravčnosti. Na tem kongresu so se nadalje razpravljala vprašanja o zagotovitvi kulturnega razvoja in svobode, o zagotovitvi gospodarske enakopravnosti, o pravicah na državljanstvo, o volitvah, o pravicah, o ureditvi jezikovnega vprašanja. Ob koncu kongresa je dospela vest o spremljanju imen na južnem Tirskem, kar je zbudilo med zborovalci veliko gorenje. Resolucije, ki so bile izdane, so na kratko resimirale vsebino

takta, sposobnosti, umerjenosti in tudi djalčaklike, je bilo potrebno da se spleh ta institucija odbrži pri življenju, a kaj želo da se ista osoba odbrži skozil vse ta čas na vodilnem mestu. In naj so bilo kritike tega Wilfanovega dela »včasit tu z one ali z druge strani manj ugodne, ono se mora pribiti: da je Wilfanova avtoritela pri te organizaciji in preko nje v vprašanih narodnih manjšin tudi daleč izven njenega okvirja nesporna. In ker je on v tem kongresu ravno zastopnik naše, jugoslovanske manjšine, je jasna Wilfanova zasluga, da je preko njega vprašanje te naše manjšine postavljeno v evropskem političnem krogu tako osprejdu.

Ravnokar predseduje dr. Wilfan letošnjemu zasedanju kongresa evropskih manjšin, ki se letos vrši v Stockholm. Z ozirom na sedanje stanje manjšinskega problema, ki ga je zavzelo to vprašanje na Bečkom in pod tem vplivom v vsej ostali Evropi, se pridaje temu zasedanju v Stockholm izredna važnost.

S svojim inteligentnim, smotrenim in globoko zamišljenim delovanjem uspeva Wilfan, da svojemu javnemu delu daje vsjo izraziti pečat. Tako je v Trstu njegovo ime samo že predstavljalo ves njegov program: Wilfan, to je značilo, naš narod v

razpravljanj. Ob koncu kongresa se je govorilo še o organizacijskih vprašanjih, pri čemer je dr. Wilfan poudarjal v zaključnem govoru, da se mora gibanje razvijati potasi in računati na številne ovire.

Tretji kongres se je vršil v l. 1927. od 22.—24. avgusta. Teme tega kongresa so bile:

državna suvereniteta in manjšinske pravice, ogroženje evropskega miru zaradi narodnostne nestrpnosti, razmerja med narodnostmi kakršna so bila in kakor se sedaj razvijajo, o vprašanju jezika, o vprašanju narodnostne znanosti.

Na tem kongresu je nastal incident, ko je nemški delegat z Poljske zahteval, da se končno že ustanovi forum, kjer se bo lahko jasno in odkrito izražalo mneneja o najvažnejših vprašanjih kulturne eksistence. Toda ta incident se je po kratkem času ublažil.

Naslednji kongres se je vršil v l. 1928. v Zenevi od 29. do 31. avgusta. Ta kongres je razpravljaj predvsem o Društvu narodov v zvezi z narodnimi manjšinami. Kongres je smatral D. N. kot najvažnejši forum za ublažitev konfliktov med narodnostmi in za pomirjenje Evrope. Na tem kongresu se je razpravljalo o stanju narodnosti in Društvu narodov, kdaj se je že v prvem referatu ugotovilo, da je nujno poudariti na tem kongresu da je D. N. močno proti šikim in šikho proti močnim. (Szüllö). Važna tema na tem kongresu je bila o delavnosti mednarodnih organizacij na polju narodnostnih problemov, o kateri je poročal takratni tajnik dr. Ammende. Končno je bil na tem kongresu tudi določen točen statut, oz. sprejet pravilnik kongresov, ki pa ni prinasel nikakih bistvenih sprememb.

Peti kongres, se je vršil od 26. do 28. avgusta l. 1929. Obletnica kongresa je bila posebej proslavljena. Na kongresu se je govorilo o mednarodni zaščiti manjšin, o podlagi in razvoju mednarodnega manjšinskega prava, dalje o Društvu narodov in narodnosti, o nalogah manjšinskega tiska itd.

V resoluciji je kongres smatral, da je kulturna avtonomija najboljšje sredstvo za svoboden razvoj, seveda le za posamezne slučaje.

Naslednji važnejši kongres se je vršil v l. 1931. in sicer kot sedmi tudi v Zenevi. Na tem kongresu je govoril Nemec iz Estonske o položaju evropskih narodnosti.

V resoluciji je kongres predlagal, da bi D. N. preskušalo tudi v drugih državah rešiti narodnostno vprašanje kot na Estonskem, t. j. s kulturno avtonomijo, ki se je izkazala kot zelo primerna, ter da bi v tem smislu D. N. podvezlo enotne in skupne korake.

V l. 1932. se je vršil osmi kongres na Dunaju od 29. junija do 1. julija. Na kongresu se je razpravljalo o veljavnosti nacel narodnostnih pravil v evropskem okviru, o priznanju narodnostnih pravic v cerkvenih vprašanjih, o delavnosti D. N. na polju manjšinskega gibanja, dalje o znanstvenih stremljenjih in narodnostni politiki. Kongres je končal z resolucijo, v kateri se je smatralo kot rešitev narodnih problemov v Evropi sklicanje kongresa evropskih držav, kar naj bi prevzelo te nase vse obveze o temeljnih pravicah narodnih manjšin.

Kongres v Bruki se je vršil v l. 1933. od 16. do 18. septembra, je do tedaj zbudil največ pozornosti in prahu. Že v uvodu je predsednik dr. Wilfan poudaril, da kongres narodnih manjšin ni nikakva vrsta parlamenta narodnosti. On je bolj nekaka privatna skupščina delegatov, ki so poslani od političnih ali sicer kvalificiranih organizacij sodelujo-

novih mejali in njegovo borbo za obstanek in za njegova prava. Istotako danes njegovo ime v kongresu evropskih manjšin pomeni borbo za pravice vseh narodnih manjšin v Evropi in za pravično ureditve vseh manjšinskih problemov. Dr. Wilfan posebeja sam kongres.

Dr. Wilfanu, ki je dosegel življenjski jubilej v polni duševni in telesni svežosti, iskreno čestitamo želimo, da ga Bog obrvari našemu narodu na čast in korist še dolgo zdravega in vrstnega. Na kongresu v Stockholm je zastopnik švedske manjšine iz Estonske Pihl predal dr. Josipu Wilfanu za njegovo šestdesetletično letovanja srebrno kladivo v imenu udeležencev kongresa. V nagovoru je omenil, da podaritv kladiva v severnih evropskih deželah izhaja iz pripovedbe v kateri je junak ubil kačo s kladivom. Zaradi tega pomeni kladivo simbolično sredstvo, s katerim naj bi predsedniki upravljali. Prosil ga je radi leže, naj ga iz hvalečnosti sprejme in v spomin, da se bo ga spominjal v svoji delovni sibli, kako tesno so bili delegati s svojimi delom vezani na njega. Na kladivo stoji slovenski napis »Delegati kongresa evropskih narodnosti svojemu prednemu predsedniku dr. Josipu Wilfanu, Stockholm, 30. avgusta 1938«

čih narodnosti. Kmalu na to pa je zastopniki ruske skupine z Estonske prof. Kurčinski pričel govoriti »Rusiji in lakoti, ki da je tedaj vladala v Rusiji in je skoro vse kongres razpravljaj s tem. Dr. Wilfan je sicer poudaril da se ne sme iz tega delati nikako politično vprašanje, ampak, da se mora jemati samo kot čisti človečanski problem, kateremu se treba približati s človeškimi čustvi. O lakoti v Rusiji je za njim govoril dr. Ammende, ki je poudaril, da 50% v Rusiji živčih Nemcev vsled lakote ni več med živimi. O tem vprašanju je bila izdana tudi posebna rezolucija.

Kongres je za tem razpravljaj o vprašanju disimilacije in narodnostnih pravic, pri čemer so izjavili delegati židovskih skupin, da se radi event. ki bi lahko nastale pri tem referatu, kongresa ne bodo udeleževali.

Ker kongres ni hotel izjaviti v resoluciji na željo Judov nikakega stališča proti stanju v Nemčiji, so ti iz kongresa izstopili.

Leta 1934 se je vršil deseti kongres v Bruki od 4. do 6. septembra. Na kongresu je razpravljaj predvsem o desetletnem sodelovanju evropskih narodnosti,

dalje o predlogu Poljske delegacije, da se poslopi manjšinska zaščita na vse države v Evropi in sklone nekaka univerzalna konvencija za zaščito manjšin,

za tem pa se je govorilo o mednarodnih odnosih in pravicah narodnosti. Na tem kongresu je precej razburjajlo nekatere delegate takrat aktualno vprašanje vstopa Rusije v D. N., pri čemer je predsednik poudarjal, da se razpravljanje o Rusiji ne more jemati »svetovno nazorsko.

L. 1935. se je vršil kongres od 2. do 4. septembra zopet v Zenevi. Na kongresu se je govorilo o narodnostnem problemu in sedanjem stanju manjšin.

Dalje o pravicah svobodne rabe krajevnih imen ter kot najvažnejša tema o narodnostih v avtoritativnih državah, o čemer sta referirala slovenska zastopnika s Primorja dr. Besednjak in s Koroske J. Starc.

Kot rezultat teh referatov je bilo ugotovljeno, da je tudi v avtoritativnih državah, ki jih vodijo etnični moči najti rešitev, ki bi omogočila sodelovanje narodnostnih manjšin v državi v korist obeh narodnosti. Dočim je šel kongres v l. 1936. spet mirno mimo javnosti, medtem ko je prejšnje leto naš referat o možnosti sodelovanja narodnosti v avtoritativnih državah zbudil precej razburjenja, zlasti med manjšinami, ki žive v takih državah, je bil kongres, ki je vršil lansko leto od 14. do 15. julija spet precej buren. Tega kongresa se stalni predsednik dr. Wilfan ni udeležil, ker je bil bolan.

Kongres se je vršil v Londonu, da bi se o tem opozorilo angleško javnost in odgovorne kroge o nujnosti rešitve evropskih narodnih vprašanj.

Nastop Baskov in na energičen postopek kongresa proti njim, je zbudil v javnosti precejšnje razburjenje in zanimanje ter različne komentare. Na prvem dnevu razpravljanja so govorili o D. N. kot garantu manjšinskih pravic, kjer se je ugotovilo, da je D. N. od 852 prosejnih vrnilo 381 iz formalnih razlogov, dočim je komite treh pri D. N. od 471 prosejnih rešil le 5. Drugi dan pa je kongres razpravljaj o zagotovitvi narodnostnih pravic kot podlagi skupnega življenja med narodi.

Letošnji kongres se je vršil 24. in 26. avgusta v Stockholmu ob precej opriznem številu delegatov, med katerimi so imeli skoro absolutno večino zastopniki raznih nemških manjšin. Na kongresu so pred vsem proslavili 60 letnico dr. Wilfana, kateremu so delegati izročili spominsko darilo. Razprave je otvoril na kongresu dr. Wilfan, ki je predvsem poudaril, da na kongresu ni Kataloncev, Baskov in Galicancev iz Španije.

Dalje je se poudaril, da pogodbe, ki so se sklenile za varstvo narodnih manjšin, danes dejansko ne obstajajo več ter da se s silo in orožjem vprašanje narodnih manjšin ne bo rešilo.

Kot glavni govornik je nastopil dr. Besednjak, ki je govoril o manjšinski politiki po vojni. Na kongresu je bil izvojen na mesto našega stalnega generalnega tajnika dr. Ammendeja za tajnika baron Uexhll. Zastopnik Nemcev iz Estonske je ob koncu poudarjal, da je treba ugotoviti, da je danes iz narodnostnega problema nastalo vedno bolj, mesto pravnega vprašanja, vprašanje moči in prestiža, dočim je zastopnik švedskih Nemcev dr. David izjavil v kratkih besedah, da le hlađnokrvnost in disciplina posameznih narodnosti in matičnih narodov lahko prepreči konflikt (!). Podrobno poročilo o tem kongresu bo list pridobil na drugem mestu. Naslednja kraška zgodovina manjšinskih kongresov od početka do danes naj se v glavnih potezah pokaže s tim, se je kongres počel, ne da bi se splošni in posamezne točke in v kritično precejšo posameznih točk ali resolucij. — A. K.

POLOŽAJ HRVATSKE MANJINE U BURGENLANDU

«Obzora» od 25 o. m. donosi: Kao što je poznato, prigodom plebiscita nakon izvršenog pripojenja Austrije Njemačkoj i burgenlandski (gradišćanski) Hrvati su u ogromnom postotku glasovali za »Da«, u nadi, da će moći sačuvati svoje školstvo i negovanje narodnog jezika u crkvi i obuci u onom čednom opsegu, koji je toj minoritetnoj i politički izoliranoj manjini od kojih 50.000 duša uvijek bio priznat. Sada međutim saznajemo, da se vodi akcija za likvidaciju hrvatskih škola na taj način, da se traži od pučanstva pojedinih sela, da to sami zatraže, a od hrvatskih učitelja se traži, da sami zamole svoje premještanje na njemačke škole. Sve to imalo bi biti izvršeno već do 1. rujna.

«OBZOROV» KOMENTAR

«Obzore» piše na uvodnom mjestu: »Njemački se zivalj ne može ni danas, kao što nije mogao ni u prošlosti, žaliti, da hrvatski narod ne pokazuje prema njemu veliku susretljivost, kakovu je rijetko naći igdje drugdje u stranom svijetu. Međutim, kako je »Obzore« jučer javio, vodi se u Burgenlandu akcija, da se likvidiraju hrvatske škole, tobože da to hrvatsko pučanstvo samo zatraži, a učitelji hrvatski, da isto tako »spontano« sami zatraže svoje premještanje u njemačke škole zbog pomanjkanja nastavnika, nakon čega bi se hrvatske škole morale automatski zatvoriti. Ako bi se ovo provelo, onda bi već sa 1. rujna o. g. hrvatske škole u Gradišću ostale bez hrvatskih učitelja, pa bi hrvatska djeca bila lišena mogućnosti, da uče na hrvatskom jeziku. Očito je, da je ova akcija smišljena na to, da se u što skorije vrijeme ponjeme gradišćanski Hrvati. Ako bi to uspjelo, nestalo bi nekih 50.000 gradišćanskih Hrvata, koji već stoljećima žive u Burgenlandu. Takova je politika denacionalizacije međutim u suprotnosti i sa nacional-socijalističkom doktrinom, za koju njeni praci ističu, da ne traži asimilaciju drugih etničkih skupina. Ta bi politika bila u protivnosti i s dosadašnjim opetovanim izjavama nacional-socijalističkih prvaka, da će biti poštovana manjinska prava gradišćanskih Hrvata i koruških Slovaca. Jer nema sumnje, ako bi se počelo denacionalizirati gradišćanski Hrvata, da bi ista sudbina bila namijenjena i koruškim Slovincima.

Sigurno je, da bi ovakva politika denacionalizacije izazvala reakciju u hrvatskoj i slovenskoj javnosti, a držimo i u srpskoj, te bi konačno ona bila više na štetu Nijemaca, nego Hrvata i Slovincima. Sigurno je, da naša javnost ne bi mogla zadržati svoje dosadašnje susretljivosti prema njemačkom životu u našim krajevima, kad bi Hrvati i Slovinci u Reichu bili izloženi procesu denacionalizacije i kad bi im se uskratila najosnovnija prava narodnih manjina. Mi se zato nadamo, da se ne će obistinuti vijest o likvidaciji hrvatskih škola u Burgenlandu i da će hrvatska narodna manjina u Reichu imati barem ona prava, koja joj je priznavala bivša austrijska vlada.

MADŽARSKA ZA SVOJE MANJINE U SUSJEDNIM DRŽAVAMA

Madžarska brzojavna agencija javlja: Službeno saopćenje objavljeno na Bledu poslije završetka zasjedanja Sjajnog vijeća Male Antante izazvalo je živi interes u madžarskim krugovima, u kojima se odluke stvorene od strane Male Antante, Poznaju je da madžarska vlada čini velike napore već godinu dana, da bi došlo do sporazuma sa susjednim državama u pogledu poboljšanja položaja madžarskih manjina u tim državama.

Normalizacija odnosa između Madžarske i susjednih država, kao i poboljšanje atmosfere ovisi od poboljšanja položaja manjina.

Madžarska je uvijek služila stvari mira u Dunavskom bazenu i danas kada pristaje na to da sa svakom državom Male Antante sklopi poseban sporazum o madžarskim manjinama, ona dokazuje miroljubive napore, da bi došlo do smirenja na svim poljima.

ŽELJEZNIČKA NESREĆA

Divača, augusta 1938. Prošle sedmice dogodila se kod mjesta Povirje teška željeznička nesreća koja je zadesila teretni voz što je išao iz Divače za Sežanu. Vlak iz Divače za Sežanu išao je nizbrdce, te je željezničko osoblje prije Povirja naglo kočilo. Uslijed toga su se otkrila zadnja četiri vagona, te je prednji dio vagona sa lokomotivom odjurio napred, a nakon toga popustile su kočnice na otkrnutim vagonima koji su svom brzinom pobjurili napred i došlo je do sudara sa ostalim dijelom kompozicije vlaka. Sva ova četiri zadnja vagona su potpuno uništena te je nastala uslijed toga i prilično velika materijalna šteta. Životom nije stradalo ni jedno lice. Promet je bio obustavljen na četiri dana.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Zašto je zabranjen uvoz stoke u Italiju?

Rijeka, augusta 1938. U vezi našeg članka štampanog u prošlom broju našeg lista pod naslovom »Istiskivanje naših mesara« u stanju smo da donesemo jedan interesantan momenat zakulisnog rada talijanskih veletrgovaca i prekupaca inostrane stoke za uvoz u Italiju i kolonije. Vijest koju ćemo ovdje da iznesemo provjerena je, a saznali smo je od jednog rumunjskog trgovca stokom, koji je petnaest dana prije izdate zabrane na uvoz jugoslovenske, bugarske i rumunjske stoke, boravio na Rijeci u svrhu prodaje jedne veće količine rumunjske stoke. Spomenuti trgovac je mišljenja, da do zabrane uvoza stoke u Italiju iz spomenutih zemalja nije uslijedilo radi tobožnje stocne epidemije, već da je tu neistinu lažarsko talijansko uvozno društvo u svrhu da prikrije svoju nečastnu rabotu na šteto stranih trgovaca stokom.

Kako rekomo petnaest dana prije stupanja zabrane uvoza stoke na snagu bio je na Rijeci veliki sajam stoke u kome je uzelo učesća veći broj jugoslovenskih, rumunjskih i bugarskih izvoznika i trgovaca stokom sa velikom količinom stoke. Pošto se članovima talijanskog stočnog uvoznog društva činila cijena inostranih trgovaca previskom zatražili su pomoć od vlasti da se inostrani trgovci prisile na prodaju stoke po cijeni koja je konveniralna talijanskim prekupcima. Tako je i učinjeno. Uzalud su bili svi protesti inostranih trgovaca, oni su morali da prodadu robu po cijeni koja im je diktrirana.

Razumljivo je da su tada inostrani trgovci dogovorno donijeli rezoluciju da neće uvesti u Italiju više ni jednu glavu stoke sve dotle dok im ista ne bude plaćena u njihovoj zemlji po cijeni koja bude pogodna kako ne bi više došlo do sličnih incidenata da bude roba pogodjena po nižoj cijeni, a kasnije isplaćena po miloj volji talijanskih trgovaca. Razumljivo je sada da su talijanske vlasti, da doskoče rezoluciji inostranih uvoznika, a da opravdaju oskudicu stoke i mesa u Italiji odnosno njihov horendnu cijenu, morale izdati spomenutu zabranu sa diktriranom motivacijom.

Op. ur.: Donosimo ovu vijest našeg riječkog dopisnika u rezervu, jer postoji verzija, da je uvoz stoke zabranjen radi pomanjkanja stočne hrane u Italiji, pa će talijanski seljaci biti prisiljeni da prodaju veći broj svoje stoke.

+ IVAN REJA

V Trstu je umrl Ivan Reja, posestnik in trgovac iz Kozane pri Gorici, oče dočenta in vodje meteorološkoga zavoda na ljubljanski univerzi.

OSTAVKE ŽIDOVA

Trst, augusta 1938. Kako saznajemo iz dobro informiranih i pouzdanih krugova, ovdje se u političkim krugovima šire vijesti o skorom donošenju zakona o Židovima. Te vijesti potvrđuju i činjenice što su mnogi Židovi na utilčajnim položajima u Italiji u posljednje vrijeme počeli da podnose ostavke. Tako je podnio ostavku i načelnik grada Trsta Enrico Salem i mnoga brojna druga uticajna lica. Direktor rafinerije mineralnih ulja Semere na Rijeci, koji je isto Židov (pokršten) ostupio je sa svoga mjesta uz uvjet da mu se prema današnjim postojećim zakonima isplati otpravina, od strane akcionera. Otppravina mu je već i isplaćena pred osam dana u inosu od 2 milijuna lira.

Židje u Trstu

«Messaggero» iz Rima je prineseo članek o Židij u Trstu, ki so ga objavili tudi drugi listi in predvsem tržiški.

V Trstu pride na vsakih tisto prebivalcev 18,5 Židov, kar je najveći oostotek v Italiji, toda za časa ljudskega šteta v letu 1931. je prišlo celo 24 Židov na tisto Trščanov. Takrat so našeli 3200 Židov italičanskih državljanoj in 1500 tujih Židov. Do brez 1930 prebivalcev, ki so izjavili, da so brez vere, je treba v večjem delu prštevat i Židom, ki so se pred leti odkrili svoji veri. Poleg in ostali brez vsake verozповedi. Poleg precejšnege šteta nemskih in avstrijskih emigranov Židov, ki so se zatekli v Trst, je mnogo Židov italijskih državljanoj, ki so se vrnili iz Nemčije in Avstrije, kjer so bili zastopniki trgovskih tvrdk, katere so morale prenehati z delom v Nemčiji in Avstriji. Po cenitih je sedaj v Trstu o. m. 6000 Židov. Toda težina tega problema, prapadajo po većini Židom z vzhoda, ki so se pred ču o ali dve generaciji preselili v Trst, 20 odstotkov vseh tržiških zdravnikov je Židov, zboardravnikov je 30, advokatov 15, inženirjev 10 odstotkov. Ravnateljev zavazovalnic je 50 odstotkov Židov, zavazovalniških uradnikov pa 30 odstotkov. V nekaterih panogah trgovine pa je celo 80 odstotkov Židov.

Župnik Musini

Pula, august 1938 — U Valunu na Cresu je župnik neki Musini koji se prije zvao Musić. On je sin creskog »kopačea« iz Beleja. Študiorao je u Zadru, pa je i on isti onakao kaj i svi mladi svecenici koji dolaze iz zadarskog sjemeništa.

Taj Musić, uz svoju sveceničku dužnost vrši dobrovoljno i službu policijskog agenta, jer je već više puta prijavio vlastima naše mladčee radi pjevanja.

Drobiž

Cezsoča. — Trem fašistom iz Cezsoče so postavili spomenik ki je bil odkrit z veliko svečanostjo.

Koper. — Iz razburkanih valov so komaj rešili 19-letno Marijo Bordon.

Lokva. — 18-letni Josip Kerniol iz Sute je po nepreviđivosti prišel z nogom med koleca mlatince, ki mu je zmečkala. Zdraviti se bo moral mesec dni.

Miren. — 39-letna Helena Brajnjkova je padla v jamo in se ubila, ko je gnala zvečer krave s paše. Z glavo je zadelo ob kamen in umrla zaradi izkrvavitve.

Općine. — Novo telefonsko centralo so zgradili na Općinah. Ta bo v zvezi s tržiško pošto s kablom.

Preval. — Z voza, na katerem je bilo maloženo seno je padel 49-letni Furjan Anton in se teško ranil na glavi. Opekljali so ga v tržiško bolnišnico, toga umri je že v veči še preden je prišel na operacijsko mlzo.

Pula. — 16 mlekarij je obosidlo puljsko sodišee ker so prodajale mleko pomešano z vodo. Kazni so bile od 150 do 250 lir.

Tomaj. — Tržiški prefekt je podelil družini Cvetnić iz Tomaja nagrado 800 lir za rojevo dvojkov.

Trst. — Fašistične vojaške organizacije te dni pridno vežbajo, ker se pripravljajo, da bodo defilirale od priliki Mussolinijevega obiska v Trstu in Gorici. V Trstu bo korakalo pred min. predsednikom 10.000 črnosrajčnikov.

Trst. — Umrlu so Koterle vd. Kocijan Ana 70 let, Ražem por. Marc Josipina 59, Bajc Ivan 62, Mahoričić Zoran 47, Bajc vd. Rustja Antonija 74, Černi Jurij 36, Zudečić Eda 9 mes., Rebec Alojz 64, Čar por. Furjan Pavlina 56.

Trst. — 17-letni Marij Gerševič je padel z zida in si zlomil pri tem nogo. — 60-letni Anton Ferfila je padel po stopnicah ter si zlomil roko in se ranil po obrazu.

Trst. — Tržiški prefekt je bil odklovan z velikim krizcem italijske kruna.

Trst. — Vlak je do smrti povozil 39-letnega Alojza Faviča, lašijskega natakarija.

Volče. — Ugročeno je skladišče Mihaela Rutariu. Zinelo je nekaj stotov pšenice in precej drugega blaga. Škoda je 10.000 lir.

Veliki Repen. — Z rešilnim avtom so pripeljali v tržiško bolnišnico Ano Skabarjevo, staro 56 let. Iz Vel. Repna. Povedala je, da jo je krava nabodla z rogovi in ji povzročila teško rano na trebuhu, tako da so ji izstopila čreva. Bila je takoj operirana in je le malo upanja da bi okrevala.

Trst. — 62-letna Karolina Samec si je zlomila nogo. Prepeljali so jo v bolnišnico v težkem stanju.

NOVI REŠKI ŠKOF

Slovenec z dne 27. t. m. prinaša: O novo imenovanem škofu na Reki dr. Hugo Camozzo, ki je bil doslej kanonik penitencijarski pri sv. Marku v Benetkah, piše »Osvetovalec Romano«, da je znan po pobožnosti in učenoj ter finem obuhajanju. Rojen je bil od benčkih staršev leta 1892 v Milanu in je studiral v Benetkah vseskoj v duhovniški solah ter je bil leta 1915 posvećen v mašnika. Nato je bil deset let tajnik beneškega kardinala Lafontaineja, ki ga je potem postavil v kapitul sv. Marka za kanonika penitencijarski. Msgr. Camozzo zna deset jezikov, od katerih jih govori sedem dovršeno, ima veliko zvez po vsej Evropi ter je doktor bogoslovja in kanoničnega prava Strokovnjak je zlasti v mladinskem vprašanju ter je v Benetkah ustanovil kolegij sv. Terzicija. Bil je tudi kanonik tako imenovanil Opere giovanili, učitelj u konviktu Marco Foscarini ter konzultor za verski dopuk u vodstvu Ballile.

Prevedel je nekaj mladinskih del katoliških pisateljev Toth in Kepplerja ter napisal mladinsko knjižico o sv. maši, ki je rasprodana v 110.000 izvodih. Novi škof prizna za nekaj mlađeega klera teške škofije, ker ta škofija pošilja svoje kandidate za duhovški stan v beneško patriarhalno semenišee, kjer je bil msgr. Camozzo nekaj časa spirital. »Osvetovalec Romano« pravi, da je novi škof izredno moder, takten in ljubeznen.

PROSLAVA TRIDESET GODIŠNJICE MATURE

II. maturanata bivše hrv. gimnazije u Pazinu

Primamo: Dne 14 i 15 kolovoza o. g. proslavili su u Zagrebu II. maturanti hrvatske gimnazije u Pazinu 30 godine svoje mature.

Proslava je održana 14 sa intimnim sastankom u restauraciji Nikole Zenića, gdje su imali zajednički obied svi prisutni učesnici. Na večer istog dana bio je u 9 sati priredjen u istoj restauraciji banкет, kome su prisustvovali osim prisutnih učesnika, njihove supruge i drugi stariji i mlađji maturanti Pazinske gimnazije. Na banкетu bili su takodjer prisutni i profesorii II. maturanata i kodjer prisutni i profesorii direktor gimnazije Ivo Brgić, penzionirani direktor gimnazije na Sušaku, Nikola Žic, penzionirani direktor gimnazije i Sijera Figurani profesor u Zagrebu. Osim toga već jutro došao je da pozdravi svoje bivše djak i umirovljeni profesor Dr. Mato Kević, koji je bio sprlječen da na večer prisustvuje banкетu.

Već jutro na intimnom sastanku II. maturanti evocirali su sve važnije uspomeke iz svojih djakačkih dana, sjetili su se svojih već sada pok. profesora i svojih poljotnih drugova, te im odali poštu sa i minutom šutnje. Među mrtvima se već nalaze bivši direktori: Fran Matečić i Ivan Kos, te profesori: Martin Zgrablič i Celzo Vratović, a od bivših maturanata nalaze se među mrtvima: Ivo Furanić i Josip Ružić. Poslije svršenog obieda bilo je zajedničko slikanje.

Uvečer na banкетu bilo je ukupno prisutnih oko 40 učesnika, te je palo više prigodnih zdravica sa strane bivših maturanata, te profesora. U toku cijele večere vladalo je veselo raspoloženje, koje je potrajalo do 2 sata jutro. Pošto je među prisutnima bilo dobrih pjevača, to se u tokom cijele večeri mnogo pjevalo hrvatske i slovenske pjesme, a ne treba ni naročito naglasiti, da je otpjevana i istarska himna »Prelobri Bože« od pok. M. Brajše. Slijedećeg dana, po podne napravljen je izlet u Šestine sa autobusom, gdje se našlo oko 30 osoba. Nakon razgledanja mjesta, crkve i groblja, svi su prisutni otišli u posjete kod mjesnog župnika vlč. G. Dukčića, koji je takodjer maturant hrvatske gimnazije u Pazinu. On je sve ljubazno primio i pogostio, te nakon višesatnog boravka, svi su se prisutni vratili natrag u Zagreb.

Od II. maturanata bili su prisutni na ovoj proslavi: Ivan Bano v ac, veterinarski savjetnik kod sredkog načelstva u Stubici, Dr. Čiril Brajša, odvjetnik u Zagrebu, Dr. Martin Klunčić, sudac, okružnog suda u Osijeku, Ivan Knežić, umirovljeni bankovni činovnik u Zagrebu, Lavoslav Kundić, činovnik osig. društva »Sava« u Zagrebu, Dr. Marko Lekić, direktor pomorskog saobračaja u Splitu, Dr. Fak Mahnić, polic. inspektor kod banske uprave u Ljubljani, Josip Puهار, upravnik ovisne škole u Brekovojanima, Dr. Vinko Rapotec, odvjetnik u Mariboru, Ivan Rušnjak, sreški načelnik na Sušaku, Ivan Šajta, poštanski nadkontrolor u Mariboru, Blaž Ukusčić, poštanski savjetnik kod direkcije pošta u Skoplju, te Dr. Srečko Zuglija, sveučilišni profesor u Zagrebu.

Zbog sprovednosti nisu mogli prisustvovati proslavi slijedeći drugovi: Antun Grubišić, činovnik »Pridaca« u Beogradu, Matija Ivančić, geometar u Splitu, Ivan Šibirić, savjetnik u Min. šuma i ruda u Beogradu, te Ivan Ujčić, župnik kod Sl. Broda, zatim Milan Kret i Josip Vouk, koji žive u Istri.

Dr. Martin Klunčić

PREGLED DOGODKOV

ODLOMCI IZ NAŠE POVIJESTI

„REŠEVANJE“ MIRU

Zgradba, ki so je v Evropi postavile mirovne pogodbe se podira. Za enkrat strokovnjaki še manje razpokinje in porpirajo rušeče se zidove, tu z uspehom, tam brez. Vse to je pač znak, da ob urejevanju nove Evrope po vojni, njeni voditelji niso znali zajeti stvari iz temeljev in odstraniti nasprotstev, ki so dovedla tudi do svetovne vojne, ampak so tudi oni le strokovnjaško začasno zamašili in zakrpati razbito bajto, ki je kmalu nato, za kratak čas sicer, tudi dobila lepo zunanje lice. Danes je vse nerešeno iz tistega časa spet udarilo na dan in zastoni so vsa svarila pred posledicami, bi bodo, ob najmanjši uporabi vseh uničevalnih sredstev, nastale. Da bi se vsaj začasno odvrnilo, kar grozi, se je pričelo z »reševanjem« miru v Evropi.

Kako se rešuje ta mir z ozirom na Španijo smo že videli. V zadnjem času pa je ta način reševanja dosegel nekaj svoj nov višek, ki ga označujejo kot napet položaj na Sredozemskem morju, Franco je namreč odklonil angleški načrt o umaknitvi tujega vojaštva iz svoje vojske. Ta odgovor je prišel po dolgem čakaniu, kar bi v mednarodnih odnosih je samo pomenilo omalovaževanje. Odgovor pa je tak kot ga je lahko vsak, ki se le malo zanima za položaj v Španiji, pričakoval. Gre pač tu tudi za neki način »reševanja« miru, ki je postal po vojni zelo pogosto in obstoji v zavlačevanju. Angleška politika je sicer zelo občutljiva, vendar pa je v tem slučaju na odgovor dolgo čakala, kar se lahko smatra samo kot dejstvo, da je tudi zanjo zavlačevanje prijetno, vsaj tako, ki ne vede do kakke odločitve, ki bi bilo zanjo škodljivo. Če se ozremo v tem vprašanju nazaj in pogledamo na politiko, ki se je vodila glede nevmešavanja v španske dogodke in ki stoji pod angleškim vodstvom, lahko brez pretiravanja trdimo, da sloni ta politika na zavlačevanju in sicer tako posameznih faz, kakor tudi končne odločitve. To zavlačevanje je zlasti jasno od strani Francovih prijateljev, ki ga podpirajo, ko gre temu na boljših slabo. Anglija, pa tudi njene zaveznice to zavlačevanje trpe, često na škodo svojega ugleda in pri tem gotovo vedo tudi za vzroke, zlasti za gornjea. V času zavlačevanja se namreč spet obnovljajo in večajo zunanje podpore Francovi armadi, med tem, ko zakonita vlada stoji pod najstrožjo mednarodno kontrolo.

Druga razpokinja se je pričela kazati na Čehoslovaskem, kjer se v mladi in majhno državo zaletavajo valovi velikega soseda. Položaj je tudi tu tako dozorel, da je grozil uničiti zgradbo miru v Evropi. Mlada država se je za slično krepko pripravila in hotela postaviti v bran, čeprav so njeni voditelji izjavljali, da jim je boljši najslabši mir, kot pa kakršnakoli, tudi zmagovita, vojna. Oni nimajo nikakih imperijalističnih zahtev. Spet je stopila vmes Anglija, ki je preskusila svojo politiko že v Abesiniji, v mnogih drugih kolonijah, povsod seveda razmeram primerno, jo preskuša sedaj v Španiji in drugod. Poslala je na Čehoslovasko svojega posredovalca, Rumicmana, o katerem danes vsi pišejo, je lastnik velike brodarke družbe, upravniki svetnik največjih angleških bank ter spada k angleški najvišji plasti, ki je sicer zelo majhna. Njegov sin, tudi lastnik banke, je in še zalaga Nemčijo z denarjem. Osebnimi momenti so za človeka pri reševanju in delu gotovo največje važnosti. Kaj bo napravil Rumicman iz Čehoslovasko je danes še težko reči. Važno je le, vsaj za Anglijo, da on rešuje mir v Evropi in zavlačuje rešitev vprašani, ki groze dovesti do vojne kolikor se da. Zavedati se je namreč treba, da ima Anglija na vseh straneh tisoč skrbi in da poka tudi zgradba njenega imperija ter da so povsod ogrožene koristil njenega kapitalističnega razreda, iz katerega izvrjajo tudi vsi njeni evropski združeniki. Palestina, Azija, sta dva problema, ki se nas toliko ne tičejo, a zadevalo angleške westminstersko četrt. v živo.

Mogoče bodo Anglija in njene zaveznice prisiljene jutri poseči po skrajnem in nediplomatskem orožju v obrambo svojih

interesov. Zato bo odločila tehnična, ki jo drže v rokah pred vsem angleške roke, tesno seveda povezane z drugimi, ki pa se za druge, kot interesne razloge, ne zanimajo preveč. To povezanost kaže najbolje slučaj Rumicmana in njegovega sina. Odločitve bo pokazala, da morajo biti čim manj odkrjene koristi kroga in kateremu oba pripadata.

V tem je razmeram primerno prikazati način in bistvo »reševanja« miru v Evropi.

REKONSTRUKCIJA VLADE DR. M. STOJADINOVIĆA

Beograd, 26. avgusta. U ime Njegovog Velikantstva Kralja Petra Ukazom Kraljevskih Namjesnika od 25. o. mij. uvažene su ostavke, koje su podnijeli ministar trgovine i industrije dr. Milan Vrbanić, ministar vojske i mornarice general Ljubomir Marjč i ministar za fizički odgoj naroda dr. Vjekoslav Miletić i stavljeni su na raspoloženje, a postavljeni su: za ministra vojske i mornarice armijski general Milutin Nedić, načelnik glavnog generalštaba; za ministra trgovine i industrije ing. Nikola Kabašin, narodni poslanik.

za ministra fizičkog odgoja naroda dr. Mirko Bulić, gradonačelnik grada Spltla.

NEMČIJA SE JE INFORMIRALA

Pri državi Južnovzhodne Evrope in pri Rusiji, kakšen položaj bi zavzele, če bi bila primorana, kakor je uradno izjavila v tej noti, da bi morala s silo intervenciji v korist sudetskii Nemcev, z drugo besedo, ako bi vojaško zasedla Češko. Takorak nemške vijade je vzbudil v Londonu velik razburjanje in nekateri vladni krogi zahtevali od angleške vlade, da se jasno in precizno izjasni, da je na strani Čehoslovake, kar bi moralo zopet popraviti ogroženi mir. Vladi očitajo, da bi se zgodil isti primer, kakor se je 1914, ko je v Angliji jasno in odločno zavzela proti Nemčiji in za Francijo, ampak se je šele po daljšem kolebanju pridružila Franciji, medtem ko je Nemčija mislila, da jo bo pridobila na svojo stran. Prav isti primer je sedaj kot l. 1914, ko Anglija še vedno kaže neko kolebanje. Rusija je odgovorila, ne da vprašanje odločno, da bodo vse zaveznice Čehoslovake izpolnile svoje obveznosti v primeru, ako bi bila Čehoslovaka žrtev napada. Nemški poslanik v Moskvi je naglasil, da je Nemčija ostala neutralna v nedavnem rusko-japonskem spopadu. S tem je hotel opozoriti, da je Nemčija storila Rusiji uslugo in da ima sedaj pravico zahtevati od nje neutralnosti. Litvinov pa je odgovoril, da sovjetska Rusija, ni nikoli vprašala, če Nemčijo kotenem državi na Daljnem Vzhodu. Prav tako je odgovoril Vullmeim ob nedavnem obisku v Nemčiji. Listi pišejo, da je nemški poslanik v Bukarešti izjavil, da bo Nemčija v slučaju francoske intervencije v korist Čehoslovake smatrala Francijo za napadalca.

DOGODKI V ŠPANJJI

V zadnjem času se stalno opaza, da so republikanci postali podjetnejši. Francova protivnočinja na Ebru je skoro že ustavljena, Republikanci so res pri tem nekaj zubbili, odbržali pa so precel zasenezena ozemlja na desnem bregu Ebra. Zelo uspešna republikanska ofenziva se razvila pri Almadenu kjer so bili francovec občutno poraženi, kar sami priznavajo. Pri Gibraltarju se je razvila pomorska bitka med republikansko torpedovko »Jose Luis« in sedmir nacionalističnimi vojnlm ladnjami, med katerimi je bila križarka »Canarias«. Republikanska torpedovka je prišla iz Le Havra v Franciji, kjer je bila s pomočev popravila in se je hotela prebiti skozi gibraltarško ožino. Pa je bila v noči 27/28 t. m. odkrita od nacionalistov. V borbi so s odlovali tudi obmorske baterije torpedovki pa je vseeno uspelo uteti v Gibraltar. Čeprav je bila močno poškodovana in je zgubila 20 mož. 14 pa je ranilna. Republikanci javljajo, da so uničili frankovcem v teku enega meseca 91 aeroplanov, a sami so jih zgubili le 20. Francija leta lo izvršila od začetka državljanske vojne 1167 bombardiranj, od teh preko 600 v tem letu.

SMRT TALIJANSKOG NOVINARA U PARIZU

Glavni urednik talijanskog protufašističkog časopisa »Nuovo Avanti« i član vodstva talijanske socialističke stranke Palestine Rugginenti, umro je prema vijesti »Pariser Tageszeitung« u pariškoj klinici nakon kratke bolesti u 46 godini života. Pokojnik je stajao u prvim redovima borbe protiv fašizma te je tu borbu vodio energično u svome prognostvu punih 12 godina.

OSNIVANJE VALTURE U JUŽNOJ ISTRI

Dosta je potankosti poznato o osnutku Valture. Osnovaše je Hrvatii 1647 pod vodstvom Filipa Županovića. Mletački senat je 23. srpnja 1647 obaviješten da velik broj Hrvata s mnogo stoke kod Zadra traže sijela i pripravan je na prijedlog dalmatinskog providura Foscola nastaniti se u Istri, a jedan je dio njih već pošao u južnu Istru da izvidi gdje bi se svi zajedno mogli naseliti, no budući da mu doznačena sijela nijesu bila po volji, senat nastoji udovoljiti mu i predloži da se nastani po predaju između Munčića i Kastanjera, gdje je obitelj Barbarigo već 1579 bila naselila seljake iz okolice Zadra, ali je ovih sada bilo već nestalo ili je ostalo vrlo malo. Kad su Županovići Hrvati prihvatili ponudu, senat nalozii puljskomu načelniku da ih lijepe, primi i naseli u onom predjeu. Generalni providur za Dalmaciju i Albaniju otpremi odmah ovamo jedan dio njih begunaca iz okolice Zadra. Došlo je 49 obitelji, 430 osoba sa 4500 komada stoke. Dovede ih je Filip Županović, koji molbom od 12 kolovoza 1647 zatraži od rašporskoga kapetana za svoje ljude poljodjeljsko orudje, tegluću marnu i pravo sječe Sume u Kastanjeru. Kapetan Correr im doznači zemljišta i brežuljike Trebeniču, Doberdo i Orjak, pašišta i ratarska zemljišta u Kastanjeru i Sidirni od medja ptenja Šišanu, Jadreškima, Sandalju (S. Daniel), Lohorci i Galizani i obveže ih da u roku od godine dana imadu povratiti žito koje su dobili od dalmatinskoga providura Foscola, pa da imadu zasaditi i gojiti masline. Dne 8 studenoga isie godine nalozii dužd Franjo Molino kapetanu Correru, da ovim Hrvatima doznači još druge zemlje, a da se to uzmogne provesti bez sukoba sa starim stanovnicima oglašeno je već dne 28 listopada u gradu Puli da imade svaki gradjanin dokazati svoje eventualno pravo na zemljišta u Kastanjeru i okolo njega. Senat je nagradio Filipa Županovića sa dvije mare (pesi) dvopeka i sa 50 dukata godišnje u roku od 10 godina. Doseljenicima je bilo dopušteno prodati stoku koju su doveli iz Dalmacije u roku od 3 mjeseca slobodno od trošarine, a rašporski kapetan bijaše pozvao da im dade ono što traže, naime drvo za gradnju kuća i 250 dukata za nabavu orudja i živeža. To je već u studeni bilo izvršeno.

U prosincu 1647 dodjoše k onima još četiri obitelji koje su dobile sve kao i pređjašnje.

U siječnju 1648 je Županović pozvan da privede u Istru još druge obitelji ne bi li se broj ovih doseljenika popeo na 100 obitelji. On je to sigurno obećao jer znao da je za nagradu dobio nova zemljišta i pravo paše u Rašivici i Šišani, a i rok za otplatu za lma mu je produčen na tri godine, kad se obvezao da će u pet godina obraditi zemljišta koja su mu doznačena. Tako nastade novo selo na brežuljcima između Kastanjera i Munčića koje se Isprva zvalo Gorica, a kasnije je nazvano Altura ili Valtura. Dne 1 veljače 1660 dopusti senat na zamolu Filipa Županovića da naseljenici sgrade crkvicu, no župa je već postojala 1630, jer su od te godine sačuvane i župske knjige.

Ovo bijaše samo manji dio ovih begunaca koji su kod Zadra tražili naseljenje. Veći dio njih je iste godine preseljen u dvije skupine. Jedna je brojila 1400 osoba, a druga čak 3450, a zajedno su imale 66-500 komada stoke, što velikoga što maloga grla. Većina njih je nastanjena gdje u Istri, a manji dio na otoku Pagu i susjednim otocima u Dalmaciji. Svi je ovaj jedan svijet primljen vrlo rado (sil senato accoglieva a braccia aperte tutta quella gente). Mletački je senat odlukom od 17 kolovoza 1647 dao potrebne upute o kolonizaciji ovih ljudi rašporskomu kapetanu u Buzetu i načelnicima u Kopru i Puli. Jedni su stalno naseljeni ok. Lovrečica i Umaga, drugi na otoku Krku, ali jedan dio je sigurno nastanjen u južnoj Istri kada je odluka bila upravljena također načelniku u Puli. Oko Pule i Vodnjanu bijaše mnogo nuste zemlje a begunaca ispred Turaka u struji prema Istri je obilje. Spis senata od 13 ožujka 1648 imade na oku populaciju onih krajeva, a spisom od 31 ožujka 1648 obaviješten je rašporski kapetan o skorom dolasku triju brodova s beguncima iz Dalmacije. Da ih uzmogne pristolno smjestiti kapetan već u travnju obilazio okolici Pule i Vodnjanu u pratnji vješlaka Gravisa, odnosno Valentina Bertuola koje mu je na službu postavio ured za neobrađena zemljišta (il magistrato dei beni incolti). Medjutim su Valturci Filipa Županovića dobili dalje potpore i povlastice. Senat im odlukom od 15 srpnja 1648 doznači orudja i žita, rješava ih službe na ratnim ladjama i drugih tereta, ali istodobno isključuje pravo njihovih žena na vlasništvo nekretnina. Ponovno im se potvrđuju koncesije koje su im, prije bile dane, ali se isto tako isćuju prava Marka Barbariga i njegovih nećaka. Oni ne miruju, već pozivom na investituru od 1578 traže od senata da poništi odluke rašporskoga kapetana i njima vrati sva dobra koja su prije posedovali u Kastanjeru i Munčiću. No mletački senat je pošao svojim putem. Odlukama od 1 rujna i 31 listopada 1648, naredii opću konfiskaciju neobrađenih zemljišta na korist države i odredi pedesetu osobu za provedbu ovih odluka. Kad je konfiskacija u prisutnosti i pod vodstvom samoga rašporskoga kapetana slijedeće godine doista provedena, obitelj Barbarigo po konačnu odluc od 8 ožujka 1649 izgubi Kastanjer, jer po svoji prilici bijaše ondje zanemarila svoja zemljišta, a zadržai samo Munčić.

Mletački je senat sada učinio jedan pokus, koji je naskoro opozvao. Pridržavši naime kapetanu samo dijeljenje zemalja, svi je ostali višak nad novim doseljenicima u puljskom kotaru prepustio općinskom poglavarstvu grada Pule, no već 14 kolovoza 1649 povjeri opet samome rašporskomu kapetanu svu jurisdikciju nad novim stanovnicima. Ipak je još i kasnije bilo kolebanje oko toga načela. Kada su naime Valturci zamolili da budu počinjeni pod jurisdikciju grada Pule u gradjanin i kaznenim parnicama, senat im uisliha molbu odlukom od 9 studenoga 1648. (iz studije N. Žića »Seoba Hrvata u južnu Istru« u Hrvatskoj Prosvjeti br. 3-4 (1938).

Naš list

se borl z mnogimi težkočami, ki so dobro znane večin naših čitateljev. Vseh teh težkoč ne mremo samo odstraniti ker ne zavlislo ob nas. Taka izmed vseh teh težkoč je ena, ki jo mremo sami odstraniti, ker je zavisna od nas. To so težave materialne narave. Ne prosimo milostine, temveč zahtevamo samo to, da vsak narodnik prvi voljo dožnosit s tem, da plačuje redno garočino. Ako bi vsak narodnik napravil svojo dožnost napram listu, bi se mogli v teh težkih dneh veliko lažje zoperstaviti tudi ostalim težavam. * Plan o autarhiji u pogledu ribarstva, čije je ostvarenje predviđeno za 1940 god., već je ostvaren. Italija stvarno već raspolaže sa 1.500 ribarskih barka. Godišnja proizvodnja rihe u Italiji prelazi dva milijuna kvintala, što znatno doprinosi narodnom blagostanju.

UNESREČENA STARICA

Borut, dne 2. augusta 1938. Dne 2. augusta jedna grupa starijih žena i muškaraca krenula je jutro rano pješice iz Boruta u Pazin na proštenje. Tom prilikom stradal je Daus Marija, stara 73 godine. Starica strabala penjūci se stepenama pa se je prebila preko i preko črna izra nesreče pridržao je njezin suprug i sa kolima odvezao je svojog kuci. Starica je vrlo obliubljena medju našim seljaštvom, a pogotovo medju sirotinjom, jer nije nikog pustila a da ga nije makar najskromnije obdarila.

UMRL JE VINKO POLJANEČ

eden izmed voditeljev koroskih Slovencev Dne 26. avgusta je umrl po hudi bolezi v Skocljanu na Koroskem voditelj koroskih Slovencev župnik Vinko Poljanec. Začlostna novica, da je eden izmed najbolj markantnih voditeljev našega ljudstva na Koroskom umrl, se je naglo razširila tudi v ostalo Slovenijo. Pokojnik se je rodil pred 62 leti v Sv. Urbanu pri Ptuj. V šole je hodil v Ptuj, Mariboru in Celovcu, kjer je končal seminjske. Potem je šel pastirovat v Skocljan ob Klopinskem jezeru, kjer je ostal do zadnjega. Vse čas je ostal na Koroskem, tako v času vojne, kakor za časa plebiscita in preobrata. Leta 1921. je postal poslanec za koroske Slovence in je ostal v tej funkciji do 1927. Ustanovl je Politično društvo za koroske Slovence ter pozneje prevzel mesto predsednika koroske Slovenske prosvetne zveze. Bil je tudi svetnik Kmečke zbornice. Za vse to je imel sposobnost, ker je bil izvrstnen govornik in je dobro poznal našega človeka na Koroskem. Da je bil dober organizator priča to, da so bili vsi njegovi shodi, ki jih je imel preko 600, dobro obiskani z uspehom izvršeni. V tem kritičnem času, bolj kot kdaj prej, je zguna tako dragocenega voditelja naše narodne manjšine na Koroskem težak udarec. SAMOUBLSTVO RADI PRONEVJERENJA Poslednja, 16. avgusta 1938. Danas po podne u 2 i pol sata izvršio je samouublstvo općinski blaženik u uredu Općinske uprave ruku je u tri sata izvršio isplatu potpora za besporedne radnike, a pola sata prije otvoranja kultura, ispalio si je metak u glavu i ostao na mjestu mrtav. Policija vodi istragu, a isplatu potpora odgovorne su na mjesec dana.

JUBILEJ DRUŠTVA „JADRAN” V MARIBORU 20-LETNICA NAŠEGA NAJSTAREJŠEGA DRUŠTVA

Maribor, avgusta 1938. — Prihodnje leto bo slavilo naše najstarejše emigrantsko društvo »Jadran« v Mariboru 20-letnico obstoja društva. Takoj po vojni 1. 1918. je začela skupina takratnih emigrantov, ki so bili poklicani v naš obmejni Maribor, ustanavljati društvo »Jadran«, katerega namen naj bi bil skrbeti za propagando in družabnost. L. 1919. je društvo stopilo v aktivno delovanje. Ustanovil se je takoj moški pevski zbor, ki je pridno deloval. V mladinah in v narodnem oziru apatičnih obmejnih krajev je »Jadran« naredil ogromno število nastopov in koncertov. Na pobudo društva so se začeli v obmejnih krajih takoj ustanavljati pevski zbori in druga društva. Že takrat je ni bilo narodne prireditve, kjer bi »Jadran« ne sodeloval.

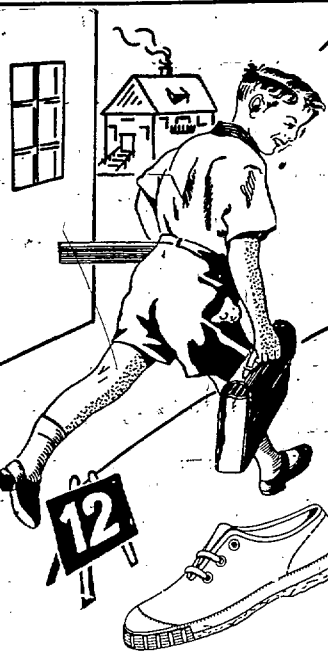
Delovanje društva je začelo kmalu pešati radi premetitve pevovodje, tako da je bilo društvo primorano dobrih šest mesecev popolnoma prenehati delovati. Pojavili so se novi ljudje in zopet se je začelo delovanje društva v l. 1920. z isto bizino in velikim članom. Leto 1920. je postavilo temelj bodočemu delu, odslej je društvo stalno imelo pevovodje na raspologo, ker je prišlo mnogo inteligence takrat v Maribor iz Julijske Krajine. Leta 1921. je začela vstopati v »Jadran« mladina in začela z aktivnim delovanjem v društvu. Kot pevovodja je vstopil v zbor g. dr. C. Kraševc, ki je bil v društvu dolgo vrsto let najzvestejši delavec. Bil je tajnik, predsednik društva in tudi pevovodja. Kot predsednik je bil g. dr. B. Štanič ter se je za društvo mnogo brigal. Njegov naslednik je postal g. ravniar St. Detela, ki je društvo laka utrdil, da mu je bila zasigurana pot v bodočnost in do razvoja.

V letu 1923. je že vstopil kot pevovodja naš stari znanec in najboljši pevovodja g. Jože Lah, ki je posvetil vse svoje sile zboru. Pod njegovim vodstvom je zbor napredoval od uspeha do uspeha. Pomagali so se koncerti in nastopi pomozili so se tudi izleti v obmejne kraje. Vedno navdušeni pevovodja je svoj zbor vodil na vse nacionalne prireditve in nastope. »Jadran« je začel cveteti in si pridobivati na svojo stran vse obmejno prebivalstvo. Zvesto ob strani g. Laha so stali tudi predsedniki društva v tej dobi g. J. Cijan je društvu posvetil mnogo skrbi ob strani mu je stal agilni takratni tajnik g. Alf. Kraji in drugi funkcionarji. V dobi od 1923. do 1928. leta je društveni pevski zbor priredil mnogo nastopov v Mariboru, ki so imeli vedno namen povdariti pomen naše pesmi na narodno delovanje. »Jadran« si je s svojimi delom in poštvovalnimi pevci, ki so ostali vedno društvu zvesti od ustanovitve do danes pridobil simpatije vse javnosti. Med ustanovitelj, ki so v zboru od početka delovanja društva, so še danes v zboru naslednji: Franc Cerkvenič, Ivan Godina in Anton Tomazič, vsi so bili pri policiji v službi kot stražniki ter so mnogo pripomogli k uspehom v društvu. Poleg teh ustanoviteljev je že dolga leta zvest sodelavec društva g. J. Rojč, ki vrši posle načelnika zbora že več let in sodeluje v zboru že nad 15 let. G. Rojč spada med najzaslužnejše emigrante v Mariboru. S pomočjo njegovega velikega poznanstva je marsikateri emigrant dobil službo. V zboru je veliko število članov ki so mu za to jako hvaležni.

Poleg Jožeta Rojca je tudi sedajni blažnik g. Polih zvest Jadranu že mnogo vrsto let. Zvesto in pridno sodelujejo v zboru brata Žiljmonda kot dobra teoretičar.

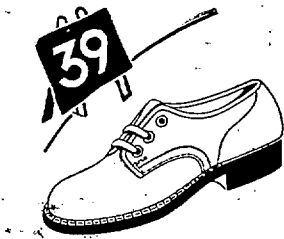
Pevovodja g. Jože Lah je svojo četo pevcev tako izpopolnil, da je ustvaril pevsko sku., so pive vrste. Brez dvoma i mu mora biti »Jadran« prav njemu najbolj hvalčen za razmah, ki ga je dosegel. Lahko mirno trdimo, da ako bi ne bilo J. Laha tudi »Jadrana« bi že davno ne bilo več. G. Lah je z neverjetno energijo in poštvovalnostjo vodil društvo. V letih krize je bil tudi predsednik in pevovodja obremen. Njegova velika zaluga je, da je zabil v zbor mladino. Postavil si je za cilj prireditve mladine v zbor in društvo v l. 1929. je društvo vodil g. Fatut Sja vkvo, mlad in navdušen delavec. Njega je nadomestil g. dr. Bergoč v l. 1930. ki je društvo vodil do l. 1933. Dr. Bergoč je posvetil vse svoje sile razmahu društva. Pojavilo se je v tej dobi tudi drugo delo. Skrbeti je bilo treba za razna vprašanja emigrantov, ki so začeli trumoma bežati v Jugoslavijo. Res da tudi prej je društvo v tem pravcu delovalo od svojega početka, vendar se je v tej dobi pokazala potreba po udeleževanju na tem polju več.

Socialno delovanje društva zlasti vsu pohlvalo. V glavnem je društvo podpiralo pogostošle emigrante in jim skušalo preskrbeti službe kar se je v veliki večini tudi doseglo. S pomočjo zvez društvenih odbornikov in pevcev je mnogo emigrantov dobilo zaposlitev. V letu 1931. je društvo pridilo mnogo propagandnih izletov na mejo in druge kraje. G. dr. Bergoč je vodil društvo do legega razvoja. l. 1932. je pevski zbor dosegel na festivalu v Ljubljani prvo nagrado moških zborov ter

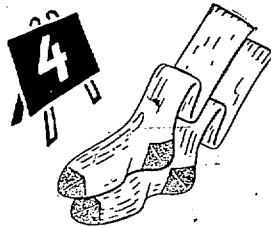

43300-3204
Za ljepce dane najjetitlje i najpodešnje djelele platene cipelce sa gumnim djonom. B. 27-34 Din 15.—, br. 35-42 Din 19.—, br. 43-46 Din 25.—.

Veselo u školu u novim cipelama Bata

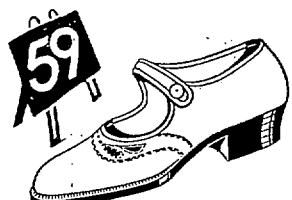
322-48809
Cipelce od jake kože, sa nepoderivim gumenim djonom. Najpodesnje neslastnoj djeci za školu i igru.

DEBAN
4—, 5—, 6—, 7—
Izdrljive pamučne patent čarpe. U končanjo izradbi stoje: Din 7—, 9—, 10—, 11—, 12—.

48322-646
Dječle cipelce od gume praktične za školsku djecu koja daleko ldu u školu, za vježbu u školi kao i van nje. Postavljene su topioni fanejskom postavom.

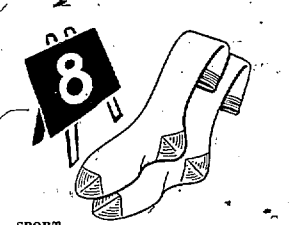
4624-64634
Djevojačke cipele od jake kože, sa špangom i kožnim djonom. Najprikladnije za strpaca.

4464-6727
Djevojačke cipelce od crnog drvitlna, sa ukrasom od laka preko rista.

3762-68801
Visoke cipelce od jake kratine sa nepoderivim i nepromovim gumenim djonom. Neophodne za školsku djecu po kiši, blazi i snježgu. Od 31-34 Din 39.—, od 35-38 Din 49.—.

SPORT
8—, 9—, 10—, 11—, 12—
Omljenice čarpe. Djeca ih vole, jer su prokudne, a manje, fer se poderna koljena ne moraju krpati. — Imaju elastičnu podvezicu, koja dobro drži i ne steže nogu.

4624-44648
Fine djevojačke cipelce na širnanje. Pristaju uz kostim. Naručio su pogodno sa šetnje i duža pješćenja, jer su udobne i imaju nisku potpetica.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Ljudi lako zaboravljaju

na sitne dugove. Ne sjele se, da često zavisi sudbina nekog lieta bač od tih malih potraživanja. — Nekoliko stotina dužnika koji se sjete i plate svoj dug od desetak, dvadesetak dinara, mogu spasiti i li podići list koji ovisi od svojih preplatnika.

U FOND «ISTRE» BROJ 35

Ivan J. Ladavat, sreski veterinar — Pirov Din 25.50
U prošlom broju objavljeno Din 43.209.60
Ukupno Din 43.235.10

IZ OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA «ISTRA» U ZAGREBU

Omladinska sekcija priredila u nedjelju 11 septembra u 10 sati prijlo podne koncertu za bazovike žrtve, Komenoraciji se će održati u dvoranu Hrvatskog Učiteljskog Doma, Trg Kralja Aleksandra br. 4, prizemno. Molimo članove i prijatelje da prisustvuju u što većem broju.
O d b o r

PRIREDBA ŽENSKE SEKCIJE U SL. BRODU

Slav. Brod, 30 aug. 1938. U sobotu dne 27 VIII. o. g. na večer u dvorištu g. Dojčića priredila je ženska sekcija društva »Istra« u Slav. Brodu kušnu zabavu s kratkim programom. Uspoko lošeg vremena, zabava je vrlo dobro uspjela.
O d b o r

prejel krasen pokal kot nagrado. L. 1933. je bilo delovanje društva posvećeno emigrantskim zadevam ter narodno-obrambenemu delu. 1934. leta je stopil na čelo društva g. dr. S. Fornazarič. — To leto je bilo jubilejno leto: »Jadran« je praznoval 15-letnico obstoja. Kongres emigracije in proslava 15-letnice društva sta bili najmočnejši prireditvi emigracije v Jugoslaviji.

V l. 1935. je vodstvo pevkega zbora prevzel mladi in nadarjeni glasbenik ter najboljši naslednik g. J. Laha g. prof. U. Vrabec znan je iz Trsta kot bivši pevovodja društva »Kolo« v Trstu. Učenci našega priznanega skladatelja g. prof. V. Mirka je zbor prevzel z veseljem in začel ubirati nova moderna pata. G. prof. Vrabec je od g. Laha započelo delo sodelništva. Mlad in sposoben pevovodja je iz zbora naredil prvovrstni pevski zbor v Sloveniji. V zbor je v zadnjem času vstopila zopet mladina s katero je prof. Vrabec dosegel krasne uspehe. Vse delovanje je posvetil sodelništvu zbora tako, da je dosegel zavidljiv uspeh Koncert maja lanskega leta je bil krona delovanja prof. Vrabca. Vsi glasbeniki in občinstvo priznavajo »Jadra-

nu« primat med pevskimi zbori ne samo v Mariboru ampak po celi biv. Stajferski. Važno je omeniti, da je »Jadran« edini pevski zbor iz Slovenije, ki je pel na grobu blagopon. Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja na Oplencu. Poleg tega je zbor nastopil tudi v Beogradu, Ljubljani, Celju, Ptuju, Murski Soboti, Ljubotmeru in v drugih krajih.

Delovanje društva v tem letu je posvećeno zlasti naši propagandi. Zbor je sodeloval pri slavnostnem koncertu v proslavo 20-letnice naše države skupno v drugini zbori letos 4. maja v Unionu. Priredil je več izletov na mejo. Poleg tega je zbor priredil koncert v Rušah. Poklonitev Gorinj Radgoni je bila krasna manifestacija ob meji, kjer se je zbor poklonil radgongskim žrtvam, ki so padle 1918. leta. Društvo je položilo venec na grob in odplelo žalostinke. Zbor je sodeloval pri važni nacionalni prireditvi ob priliki odkritja spomenika blagopon. Kralju Aleksandru Ujedinitelju v Sv. Trojici. Zbor je vedno zastopnik pri raznih proslavah. Udeležil se je proslave 20 letnice Jugoslavije v Rušah. Jovenska sezona je posvećena koncertu 8. okt. t. l. v spomin na maresliško trá-

gedijo, za katero se bo vršil žalni koncert v frančiškanski cerkvi v Mariboru. Prihodnja sezona pa bo posvećena predpripravam za proslavo 20. obletnice društva. Proslava je zamišljena v jako širokem obsegu. Vršil se bo svečan koncert. Prednja prapora biv. društva »Kolo« iz Trsta, slavnostno zborovanje emigrantov, povorka, velika zabavna prireditve s sodelovanjem vseh v pevski župi včlanjenih društev. Društvo namerava izdati tudi lastno spominsko revijo ob tej priliki. Zaprošilo bo za phlovitno vožnjo, tako da se bo lahko vsakdo udeležil te proslave, ki bo največja emigrantska prireditve prihodnjega leta. Proslava se bo vršila spomlad.

Vsa bratska emigrantska društva opozarjamo že sedaj, da vodilo računa o tej proslavi, ker je zamišljena kot velika prireditve in manifestacija vse emigracije. V Mariboru se mora takrat pokazati vsa naša moč in celotna organizacija. Vsa društva bodo picejala podrobna navodila v okrožnicah.

Gostoljubni in obmejni Maribor vabi vse naše emigrante, da se udeležijo proslave društva »Jadran« spomlad prihodnjega leta v Mariboru!

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj nekovnog računa 36.789. — Pretplata: za jednu godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za inozemstvo 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cijenku. — Vlasnik i izdavač: Konzorzel »Istra«. M. Sarikova ul. 28. t. l., broj telefona 67-80. — Za uređništvo odgovara IVAN STARI, Zvonimirova ulica 48. t. l. kat. — Tisak: »Svećalnia Jugoslavenske štamp. d. o. o. Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tiskaru odgovara Rudolf Poljanovič, Zagreb, Illica broj 131.